

Natuurwaardenonderzoek

N391-Emmerweg te Emmen

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Natuurwaardenonderzoek N391-Emmerweg te Emmen

In het kader van de Wet natuurbescherming

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: Provincie Drenthe
Contactpersoon: dhr. Ing. S.A.B. de Vries
 Postbus 122
 9400 AC Assen

Projectnummer en versie: 1074, versie 1.0		Status: concept
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 22-3-2018
Ligging projectgebied: N391 – Emmerweg		

Correspondentieadres:
Aladnaweg 18
7122 RR Aalten
info@natuurbankoverijssel.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	4
2 Het plangebied.....	5
2.1 Situering.....	5
2.2 Beschrijving van het plangebied.....	5
3 Voorgenomen activiteiten.....	6
3.1 Algemeen.....	6
3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten.....	6
3.3 Vaststellen van de invloedssfeer.....	6
3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied.....	7
4 Gebiedsbescherming.....	7
4.1 Algemeen.....	7
4.2 Natura 2000-gebied.....	7
4.3 Natuurnetwerk Nederland.....	8
4.4 Slotconclusie.....	9
5 Soortenbescherming; het onderzoek.....	10
5.1 Methode.....	10
5.2 Verwachting.....	12
5.3 Resultaten.....	13
5.4 Toetsingskader.....	14
5.5 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep.....	15
5.6 Historische gegevens.....	16
5.7 Volledigheid van het onderzoek.....	16
6 Samenvatting en conclusies.....	17

Samenvatting

Het concrete voornemen bestaat om de bestaande rotonde van de Emmerweg en de N391(Rondweg) in Emmer te vervangen door een ongelijkvloerse kruising. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken dient opgaande beplanting geroid te worden en dienen twee retentievijvers (gedeeltelijk) gedempt te worden. Omdat negatieve effecten van de voorgenomen activiteiten op beschermde flora- en faunasoorten op voorhand niet uit te sluiten zijn, is initiatiefnemer verplicht om de wettelijke consequenties van de voorgenomen activiteiten (vooraf) te onderzoeken.

Het onderzoeksgebied is in 2017 in totaal vijf maal bezocht voor het uitvoeren van veldbiologisch onderzoek. Daarbij is gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren en beschermde nesten, hollen, vaste rust- en voortplantingslocaties en andere beschermde functies. Ook is gekeken of de voorgenomen activiteiten een negatief effect hebben op beschermd (natuur)gebied.

Het plangebied behoort vermoedelijk tot het functionele leefgebied van sommige vogel-, vleermuis-, amfibieën- en beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Deze soorten benutten het onderzoeksgebied hoofdzakelijk als foerageergebied, maar mogelijk bezetten sommige grondgebonden zoogdier- en amfibieënsoorten er een rust- en/of voortplantingslocatie en nestelen er vogels in de beplanting.

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland. Vanwege de lokale invloedssfeer hebben de voorgenomen activiteiten geen effect op het Natuurnetwerk Nederland.

De voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor een aantal algemeen voorkomende en talrijke faunasoorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen 'doden, verwonden en het opzettelijk vernielen en weghalen van rust- en voortplantingslocaties' als gevolg van werkzaamheden die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd. Voor het doden, verwonden en het vernielen en wegnemen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen van andere beschermde soorten is een ontheffing van de verbodsbepalingen vereist.

Conclusie

Mits bezette vogelnesten beschermd worden, dan leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties in het kader soort- of gebiedsbescherming. Er worden alleen dieren verwond of gedood en er worden alleen rust- en/of voortplantingsplaatsen beschadigd en vernield van soorten waarvoor een vrijstelling geldt, omdat de werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling. Door uitvoering van de quickscan natuurwaardenonderzoek heeft initiatiefnemer voldaan aan de zorgplicht zoals vermeld in Art. 1.11 van de Wnb.

1 Inleiding

Het concrete voornemen bestaat om de bestaande rotonde van de Emmerweg en de N391(Rondweg) in Emmer te vervangen door een ongelijkvloerse kruising. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken dient opgaande beplanting gerood te worden en dienen twee retentievijvers (gedeeltelijk) gedempt te worden. Omdat negatieve effecten van de voorgenomen activiteiten op beschermde flora- en faunasoorten op voorhand niet uit te sluiten zijn, is initiatiefnemer verplicht om de wettelijke consequenties van de voorgenomen activiteiten (vooraf) te onderzoeken.

In voorliggend rapport worden de bevindingen van het uitgevoerde onderzoek gepresenteerd. Naast een beschrijving van het onderzoeksgebied, de onderzoeksopzet en de resultaten van het onderzoek, worden de wettelijke consequenties van de voorgenomen activiteiten weergegeven.

Er is in het onderzoeksgebied gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en dieren en beschermde nesten, holen, vaste rust- en voortplantingslocaties en andere beschermde functies. Ook is gekeken of de voorgenomen activiteiten een negatief effect hebben op beschermd (natuur)gebied.

Op basis van de onderzoeksresultaten worden de wettelijke consequenties bepaald van de voorgenomen activiteiten in het kader van de Wet natuurbescherming (soorten en Natura2000-gebied) en de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe – versie oktober 2016 (Natuurnetwerk Nederland).

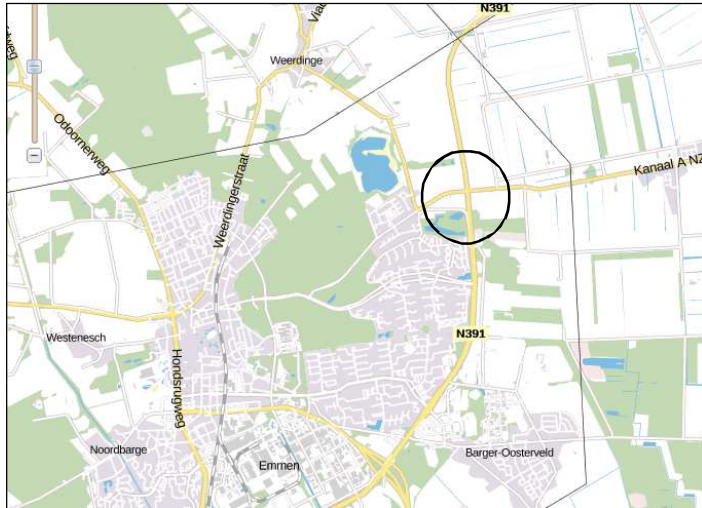
Toepasbaarheid

De resultaten van het onderzoek zijn toepasbaar op twee verschillende momenten. Ten eerste wordt de beoordeling van de wettelijke consequentie van de voorgenomen activiteit in het kader van de Wet natuurbescherming gebruikt bij het beoordelen van de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Deze vraag dient zich aan in het proces van de Ruimtelijke Ordening, zoals bij het wijzigen van een bestemmingsplan. Ten tweede wordt aangegeven in deze rapportage op welke wijze de voorgenomen activiteiten in overeenstemming zijn met de Wet natuurbescherming. Indien aan de orde, wordt aangegeven in welke periode van het jaar bepaalde werkzaamheden niet uitgevoerd mogen worden en of aanvullende maatregelen of een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming vereist is.

2 Het plangebied

2.1 Situering

Het plangebied is gesitueerd op de kruising van de N391 en de Emmerweg in Emmen. Het ligt in het buitengebied, iets ten noordoosten van de stad Emmen. Op onderstaande kaart wordt de globale ligging van het plangebied aangeduid.

Globale ligging van het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de cirkel aangeduid (bron kaart: PDOK).

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit agrarisch cultuurland, (jong)bos, extensief beheerd grasland (berm), verharding (asfalt), oever, open water en laanbomen. Ten noordwesten van de rotonde liggen twee waterbassins met verharde oevers. Ten zuidoosten van de rotonde ligt aan strook jong loofbos van ca. 10 jaar oud en ten zuidwesten van de rotonde ligt een (voormalige) boomkwekerij met ca. vijftien jaar oude fijnsparren en coniferen. Aan weerszijden van de doorgaande wegen ligt agrarisch cultuurland dat tijdens het veldbezoek in gebruik is als gras- of bouwland. Op onderstaande afbeelding wordt de begrenzing van het plangebied weergegeven.

Detailweergave en begrenzing van het plangebied. Het plangebied wordt met de gele lijn aangeduid (Bron luchtfoto: PDOK).

3 Voorgenomen activiteiten

3.1 Algemeen

Het concrete voornemen bestaat om de rotonde van de Emmerweg en de N391 te vervangen door een ongelijkvloerse kruising (viaduct). Om dit mogelijk te maken moet opgaande beplanting in de vorm van bos, laanbomen en dennen/coniferen geroid worden, worden bestaande bermsloten gedempt en nieuwe bermsloten gegraven en worden twee hellingen met grond opgeworpen ten behoeve van het viaduct. Twee bestaande waterbassins blijven behouden in de huidige vorm. Op onderstaande afbeeldingen wordt het wenselijke eindbeeld van het plangebied weergegeven.

Verbeelding van het wenselijke eindbeeld (bron: Provincie Drenthe).

De volgende activiteiten worden getoetst op relevantie t.a.v. de Wet natuurbescherming:

- Rooien beplanting
- Verwijderen wegen en fietspad
- Opschonen en dempen bermsloten
- Graven cunet voor wegen en graven bermsloten
- Opwerpen wallichaam voor viaduct
- Aanbrengen asfalt voor wegen en fietspaden

3.2 Mogelijk effect van de voorgenomen activiteiten op beschermde soorten en/of –nesten

De voorgenomen activiteit heeft mogelijk een negatieve invloed op beschermde soorten en natuurgebied. We onderscheiden de volgende negatieve invloeden:

Mogelijke tijdelijke invloeden:

- Geluid, stof en trillingen tijdens werkzaamheden

Mogelijke permanente invloeden:

- Mogelijk afname/verdwijnen van beschermde vaste rust- of verblijfplaatsen en/of jaar rond beschermde nesten;
- Vernielen/verdwijnen van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van beschermde soorten;
- Aantasting van de kwaliteit van beschermde natuurgebieden.

3.3 Vaststellen van de invloedssfeer

Naast een tijdelijk effect in het onderzoeksgebied, kan het voorkomen dat een voorgenomen activiteit een negatief effect heeft op beschermde soorten of beschermd natuurgebied buiten het onderzoeksgebied. Dit noemen we de invloedssfeer. De omvang van de invloedssfeer wordt bepaald door de duur, aard en omvang van de tijdelijke en/of permanente nieuwe situatie. Het effect van de voorgenomen activiteit op een beschermde soort verschilt per soort en/of soortgroep.

Beoordeling van de invloedssfeer van de voorgenomen activiteit:

Bij het bepalen van de invloedssfeer wordt alleen gekeken naar de uitvoering van fysieke werkzaamheden. Effecten op kwetsbare natuur als gevolg van de uitstoot van NOx tijdens de aanleg (verbrandingsmotoren van machines) wordt in deze studie buiten beschouwing gelaten.

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit wordt als lokaal beschouwd en heeft geen negatief effect op beschermde soorten of beschermd natuurgebied buiten het plangebied. Mogelijk zijn tijdens de werkzaamheden geluid, stof en trillingen waarneembaar buiten het plangebied. Deze effecten zijn incidenteel en kortstondig en zullen niet leiden tot verstoring van beschermde faunasoorten.

3.4 Vaststellen van het onderzoeksgebied

Vanwege de lokale invloedssfeer wordt het onderzoeksgebied gelijk gesteld aan het plangebied.

4 Gebiedsbescherming

4.1 Algemeen

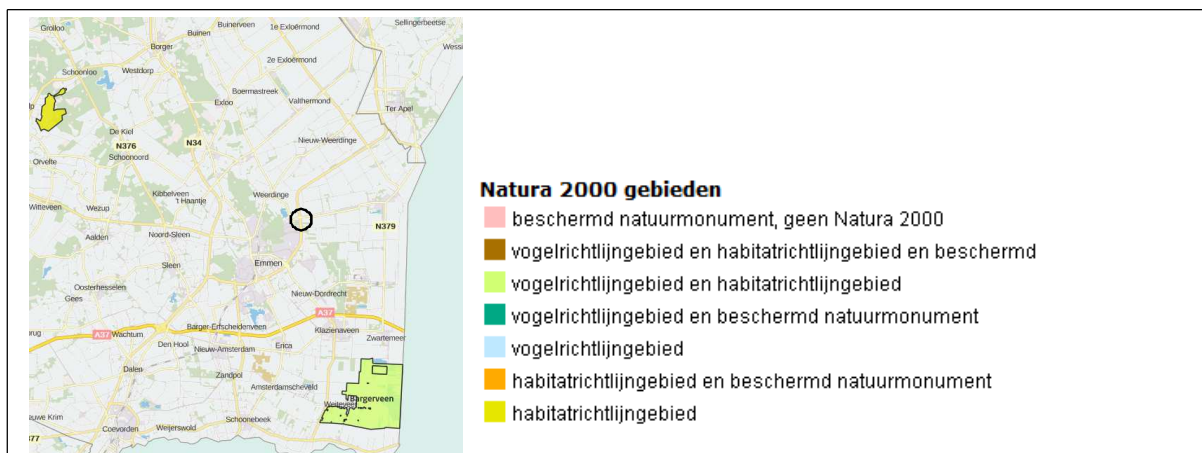
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het mogelijke effect van de voorgenomen activiteit op Natura2000-gebied en de EHS.

4.2 Natura 2000-gebied

De bescherming van Natura 2000-gebied wordt geregeld via de Wet natuurbescherming. Provincies vormen het bevoegd gezag voor de duurzame veiligstelling van deze habitattypen en habitatsoorten in hun provincie. Voor activiteiten die leiden tot aantasting van de duurzame instandhouding van deze gebieden moet een natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

Ligging t.o.v. beschermd natuurgebied

Het plangebied behoort niet tot Natura2000-gebied. Natura2000-gebied ligt op minimaal 11,5 kilometer afstand van het plangebied. Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van Natura 2000-gebied in de omgeving van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt met de cirkel aangeduid.

Ligging van Natura 2000-gebied nabij het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de cirkel aangeduid, de Natura2000-gebieden worden met de kleur aangeduid (bron: Aerius 2017).

Effectbeoordeling

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal. Dat betekent dat de voorgenomen activiteit geen negatief effect heeft op Natura2000-gebied.

Conclusie

De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd te worden.

4.3 Natuurnetwerk Nederland

Provincies zijn verantwoordelijk voor de veiligstelling en ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur (verder EHS genoemd). De beoordeling of de voorgenomen activiteit past in de EHS, dient met name uitgevoerd te worden in de afweging van een 'goede ruimtelijke ordening' als onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing. De aanwezigheid van beschermde planten en dieren is daarbij niet direct van belang.

Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op „behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS” waarbij tevens zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. De kernkwaliteiten binnen de EHS zijn natuurkwaliteit, landschappelijke kwaliteit en beleving van rust. Voor ontwikkelingen die niet passen binnen de doelstelling van de EHS is geen ruimte, tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang waar niet op een andere manier aan kan worden voldaan. Daarbij worden de zogenaamde EHS-spelregels gehanteerd: herbegrenzing van de EHS, saldering van negatieve effecten en toepassing van het compensatiebeginsel. Het „nee, tenzij“-principe en de overige spelregels hebben is opgenomen in de provinciale Omgevingsverordening van Drenthe. Er is door toepassing van de spelregels ruimte voor het aanpassen van de begrenzing als daarmee de doelen op een betere manier kunnen worden bereikt.

Ligging t.o.v. het NATUURNETWERK NEDERLAND

Het plangebied behoort niet tot de EHS. Gronden die tot de EHS behoren liggen op minimaal 150 meter afstand ten zuidoosten van het plangebied. Op onderstaande kaart wordt de ligging van de EHS in de omgeving van het plangebied weergegeven.

Ligging van de EHS nabij het plangebied. De ligging van het plangebied wordt met de zwarte lijn aangeduid (Bron: Provincie Drenthe).

Effectbeoordeling

De invloedssfeer van de voorgenomen activiteit is lokaal waardoor de voorgenomen activiteit geen negatief effect heeft op gebieden buiten het plangebied, zoals de EHS.

Conclusie

De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op de EHS. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

4.4 Slotconclusie

Het plangebied behoort niet tot de EHS of Natura2000-gebied. Vanwege de lokale invloedssfeer heeft de voorgenomen activiteit geen negatief effect op deze gebieden. Er is geen nader onderzoek nodig in het kader van gebiedsbescherming en er hoeft geen ontheffing/vergunning van de Omgevingsverordening Drenthe of Wet natuurbescherming aangevraagd te worden.

5 Soortenbescherming; het onderzoek

5.1 Methode

Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen; een oriënterend onderzoek (quickscan natuurwaardenonderzoek) naar de aanwezigheid en potentiële aanwezigheid van beschermde soorten en functies en aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van nesten van ransuil en sperwer, de aanwezigheid van de poelkikker in het plangebied en de functie van de (laan)beplanting als vliegroute voor vleermuizen.

In het kader van de quickscan is het onderzoeksgebied op 14 maart 2017 tijdens de daglichtperiode (middag) bezocht. Het terrein is te voet onderzocht op de (potentiële) aanwezigheid van beschermde flora- en faunawaarden. Het gebied is visueel en auditief onderzocht. Tijdens het veldbezoek is gebruik gemaakt van een verrekijker (Swarovski 12x60) en zijn de in dit rapport opgenomen afbeeldingen gemaakt.

In het kader van het vervolgonderzoek naar broedvogels, amfibieën en vleermuizen is het gebied onderzocht op volgende dagen:

datum	Doel:
19-5-2017	Amfibieën – poelkikker
13-6-2017	Amfibieën – poelkikker
13-6-2017	Broedvogels, vleermuizen (vliegroute)
10-7-2017	Vleermuizen (vliegroute)

Bezoekschema en doel nader onderzoek.

Bij het bepalen van de mogelijke aantasting van beschermde soorten is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Veldbezoek door ervaren ecooloog¹
- Aanvullend bronnenonderzoek (o.a. waarneming.nl, telmee.nl, internet);

Specifieke relevante literatuurbronnen zijn o.a.

- Atlas van de amfibieën en reptielen van Nederland
- Atlas van de zoogdieren van Nederland
- Nieuwe atlas van de Nederlandse flora

Flora en vegetatie

Quickscan:

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde planten. De onderzoeksperiode is matig geschikt voor floristisch onderzoek omdat sommige zomer- en najaarsbloeiërs in maart soms moeilijk te vinden en te determineren zijn. Op basis van standplaatsfactoren en abiotische parameters kan een goede inschatting gemaakt worden van de potentie van het onderzoeksgebied en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen.

Nader onderzoek:

Geen.

¹ Het onderzoek is uitgevoerd door Ing. P.E.B. Leemreide. Hij heeft ruim 30 jaar ervaring als veldbioloog. Eerst specifiek op het gebied van vogelstudie, later meer integraal met een tweede specialisatie op het gebied van grondgebonden kleine zoogdieren en vleermuizen. Hij voert jaarlijks 120-140 quickscan natuurwaardenonderzoeken uit, verspreid over heel Nederland.

Vogels

Quickscan:

Het gebied is visueel en auditief onderzocht op het voorkomen van broedvogels. De onderzoeksperiode is niet geschikt om alle in Nederland voorkomende broedvogelsoorten vast te stellen, omdat begin maart nog niet alle zomergasten zijn teruggekeerd uit hun overwinteringsgebieden en niet alle standvogels territoriumindicerend gedrag vertonen. Op basis van een beoordeling van de landschapsecologische kenmerken kan een goede inschatting gemaakt worden welke vogels mogelijk in het plangebied nestelen.

Nader onderzoek:

De dichte begroeiing in het westelijke deel van het plangebied is op 13 juni 2017 (14:00 – 16:30 uur) onderzocht. Er is visueel en auditief onderzoek verricht naar de aanwezigheid van adulte sperwers en ransuilen en er is gezocht naar bezette nesten en sporen die op de aanwezigheid van een bezet nest duiden zoals braakballen (ransuil), ruiveren en prooiresten (sperwer). Verder is gelet op alarmerende vogels (sperwer) en roepende jonge uilen (in de avond-vroege nacht op 13 juni en 10 juli 2017).

Grondgebonden zoogdieren en vleermuizen

Quickscan:

Het onderzoeksgebied is visueel onderzocht op het voorkomen van beschermde grondgebonden zoogdieren en vleermuizen. De onderzoeksperiode is geschikt voor onderzoek naar grondgebonden zoogdieren, maar beperkt geschikt voor onderzoek naar vleermuizen. Er is in het plangebied gezocht naar grondgebonden zoogdieren, verblijfplaatsen en sporen die op de aanwezigheid van grondgebonden zoogdieren duiden zoals graaf-, krab- en bijtsporen, haren, prooiresten en uitwerpselen.

Nader onderzoek:

Geen.

Vleermuizen

Quickscan:

Het plangebied is onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen en potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen. Begin maart verblijven echter de meeste vleermuissoorten nog in hun winterverblijfplaats, maar tijdens 'warme' avonden (met temperatuur + 10°C) kunnen sommige vleermuissoorten, zoals de gewone dwergvleermuis, wel actief zijn. Op basis van landschappelijke kenmerken is de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen beoordeeld.

Nader onderzoek:

Het onderzoeksgebied is gedurende twee avonden onderzocht op het gebruik als vliegroute. Beide onderzoeken zijn in de avond-vroege nacht uitgevoerd en richten zich op uitvliegende dieren van verblijfplaats naar foerageergebied. Het nader onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2017. Tijdens het onderzoek is het plangebied te voet bezocht. Daarbij is gekeken en geluisterd met behulp van een batdetector (Pettersson H240x).

Datum	tijd	Weer
13-6-2017	22:10 – 0:30 uur	Vrijwel onbewolkt, 18°C, wind 1-2 Bft
10-7-2017	22:00 – 0:10	Bewolkt, vrijwel volledig droog na flinke regenbuien overdag, lichte miezerregen om 22.15 uur. 20°C, wind 1-2 Bft.

Bezoekschema vleermuisonderzoek.

Amfibieën en reptielen

Quickscan:

De onderzoeksperiode is matig geschikt voor onderzoek naar amfibieën en reptielen. Op de gewone pad na, bevinden amfibieën en reptielen zich nog in hun winterverblijfplaats in water (amfibieën), in holen in de grond of onder takkenhopen, stammen, bladeren of stenen. Op basis van landschappelijke kenmerken kan een goede beoordeling gemaakt worden van de potentie van het onderzoeksgebied voor amfibieën en reptielen en of de uitgevoerde inventarisatie voldoet aan de gestelde eisen voor onderzoek naar deze soorten.

Vervolgonderzoek:

Er is geen nader onderzoek uitgevoerd naar reptielen. Wel zijn de retentievijvers onderzocht op de functie als voortplantingsbiotoop voor de poelkikker (en andere amfibieën). Het onderzoek is uitgevoerd conform de soortenstandaard voor de poelkikker.

Datum	tijd	Weer
19-5-2017	13:05-14:45 uur	16°C, windkracht 3 Bft., 100% bewolkt en iets regen
13-6-2017	12:50-13:33	21°C, windkracht 3-4 Bft., 6/8 bewolkt en droog

Bezoekschema amfibieënonderzoek.

Overige soorten

Het onderzoeksgebied is niet onderzocht op het voorkomen van overige soorten als beschermde soorten als libellen, vissen, bladmossen, sporenplantenvaren (kleine vlotvaren), haften (oeveraas), kevers en kreeftachtigen (Europese rivierkreeft) omdat het plangebied geen geschikte habitat vormt voor deze soorten.

5.2 Verwachting

Op basis van bronnenonderzoek, landschappelijke karakteristieken, beheer, omvang en gebruik van het onderzoeksgebied is het aannemelijk dat onderstaande soortgroepen in het gebied voorkomen:

- Vogels
- Vleermuizen
- Grondgebonden zoogdieren
- Amfibieën

5.3 Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten van het veldbezoek gepresenteerd. Alleen soorten die in het plangebied vastgesteld zijn of waarvan het plangebied een essentieel onderdeel van het functionele leefgebied vormt, worden in deze paragraaf besproken.

Vogels

Het plangebied behoort tot het functionele leefgebied van een groot aantal vogelsoorten. Vogels benutten het plangebied hoofdzakelijk als foerageergebied, maar soorten als zwarte kraai, gaai, houtduif, merel, zanglijster, grasmus, groenling, tjiftjaf, zwartkop, heggenmus, winterkoning, roodborst, koolmees, pimpelmees, wilde eend, benutten het plangebied mogelijk ook als nestplaats. Vogels kunnen nestelen in bomen, struiken, ruigte en in de dichte vegetatie op de grond.

Er zijn tijdens het nader onderzoek geen aanwijzingen gevonden dat ransuil of sperwer een nestplaats in het plangebied bezet.

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied behoort vermoedelijk tot het functionele leefgebied van verschillende algemene- en weinig kritische grondgebonden zoogdiersoorten als vos, mol, konijn, haas, ree, veldmuis, bosmuis, aardmuis, dwergmuis, gewone bosspitsmuis, ree en wezel. Tijdens het veldbezoek zijn sporen gevonden van veldmuis, vos en mol. Marterachtigen als bunzing en steenmarter zullen het plangebied mogelijk aandoen tijdens dispersie, maar deze soorten bezetten er geen territorium.

Sporen van grondgebonden zoogdieren in het plangebied (Van L nr R); veldmuis, vos, mol.

Voorgenoemde soorten benutten het plangebied als foerageergebied. Met uitzondering van de vos en steenmarter bezetten deze soorten er ook vaste rust- en voortplantingslocaties. Soorten die zich in het plangebied voortplanten bezetten vaste rust- en voortplantingslocaties in hopen in de grond, in nesten in de vegetatie (dwergmuis) of werpen hun jongen in de vegetatie (haas, ree). Het plangebied wordt als een ongeschikte habitat voor soorten als das, egel, veldspitsmuis en waterspitsmuis beschouwd.

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Er zijn in het plangebied geen vleermuizen vastgesteld en er zijn geen potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden. Bebouwing en andere bouwwerken ontbreken in het plangebied en in de bomen in het plangebied zijn geen holen of andere potentiële verblijfplaatsen aangetroffen.

Foerageergebied

Het onderzoek is uitgevoerd buiten de actieve periode van de dag waarop vleermuizen foerageren. Gelet op de inrichting en het gevoerde beheer van het plangebied is het aannemelijk dat vleermuizen de randen en kronen van opgaande beplanting in het plangebied benutten als foerageergebied.

Tijdens de twee bezoeken aan het plangebied in de zomer van 2017 zijn maximaal 1-3 foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen rond de opgaande beplanting aan de westzijde van het plangebied. Deze soorten hebben vermoedelijk een verblijfplaats in één van de woningen in de directe omgeving van het plangebied.

Vliegroutes

Er zijn tijdens het onderzoek in de zomer van 2017 geen aanwijzingen gevonden dat vleermuizen lijnvormige elementen, zoals laanbomen of sloten, benutten als vliegroute.

Amfibieën

Er zijn tijdens het veldbezoek geen amfibieën waargenomen maar gelet op de inrichting en het gevoerde beheer, behoort het plangebied vermoedelijk tot het functionele leefgebied van sommige algemene en weinig kritische soorten als bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker en kleine watersalamander. Deze soorten benutten vermoedelijk het gehele plangebied, met uitzondering van de wegen en het agrarisch cultuurland, als foerageergebied en mogelijk bezetten ze er ook (winter)rustplaatsen. Amfibieën kunnen (winter)rustplaatsen bezetten onder water, in holen in de grond, onder strooisellaag of onder stapels hout, stenen en takkenbossen

Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat amfibieën een voortplantingslocatie bezetten in het plangebied.

Overige soorten

Er zijn geen andere beschermde soorten aangetroffen. Het gevoerde beheer en de inrichting maken het plangebied tot een ongeschikt functioneel leefgebied voor deze soorten.

5.4 Toetsingskader

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Het is verboden om alle soorten die beschermd zijn volgens de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn, evenals de in paragraaf 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming genoemde soorten te doden en te verwonden, evenals het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen.

Verder is het verboden om plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor sommige in de Wet natuurbescherming genoemde soorten geldt een ontheffing voor het opzettelijk doden en vangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk beschadigen of vernielen, als gevolg van werkzaamheden die uitgevoerd worden in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling. In voorliggend geval is de vrijstellingsregeling van de Provincie Drenthe van kracht.

Voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. In afwijking van de verboden in artikel 3.10, eerste lid, van de Wet natuurbescherming is het toegestaan om sommige soorten opzettelijk te

doden en te vangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

5.5 Wettelijke consequenties van de beoogde ingreep

Vogels

Door uitvoering van de voorgenomen activiteiten worden mogelijk bezette vogelnesten beschadigd en vernield. Van de in het plangebied nestelende vogelsoorten is uitsluitend het bezette nest beschermd, niet de nestplaats. Voor het beschadigen/vernieren van bezette nesten en het verwonden/doden van vogels kan geen ontheffing van de verbodsbepalingen verkregen worden omdat de voorgenomen activiteit niet als een in de wet genoemd wettelijk belang wordt beschouwd. Werkzaamheden die leiden tot het beschadigen/vernieren van vogelnesten dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te worden. De meest geschikte periode om deze werkzaamheden uit te voeren is augustus-februari. De initiatiefnemer mag maatregelen treffen om vogels te weerhouden om te gaan nestelen in het plangebied.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- *Rooien beplanting tijdens de voortplantingsperiode.*

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Vleermuizen bezetten geen vaste rust- of verblijfplaats in het plangebied. De voorgenomen activiteiten leiden niet tot wettelijke consequenties voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet nodig.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- *Geen.*

Foerageergebied

Door uitvoering van de voorgenomen activiteit wordt de functie van het plangebied als foerageergebied aangetast, maar vanwege de geringe betekenis van het plangebied als foerageergebied, leidt de voorgenomen activiteit niet tot wettelijke consequenties voor dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet nodig.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- *Geen.*

Vliegroute

Uitvoering van de voorgenomen activiteiten heeft geen negatief effect op foerageergebied van vleermuizen. Het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten leidt daarom niet tot wettelijke consequenties in het kader van dit aspect van het functionele leefgebied van vleermuizen. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

Wettelijke consequenties:

- *Geen*

Grondgebonden zoogdieren

Door het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten worden mogelijk grondgebonden zoogdieren verwond en gedood en worden mogelijk rust- en/of voortplantingslocaties beschadigd en vernield. Voor de grondgebonden zoogdiersoorten die rust- en/of voortplantingslocaties in het plangebied bezetten

geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen ‘doden en verwonden’ en het ‘beschadigen en vernielen van rust- en voortplantingslocaties’ (of de soort is niet beschermd). De functie van het plangebied als foerageergebied is niet beschermd. Het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten leidt niet tot wettelijke consequenties. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

Wettelijke consequenties:

- Geen

Amfibieën

Door het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten worden mogelijk amfibieën verwond of gedood en worden mogelijk (winter)rustplaatsen beschadigd of vernield. Voor de in het plangebied voorkomende soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen ‘doden en verwonden’ en het ‘beschadigen en vernielen van (winter)rustplaatsen’. Het uitvoeren van de voorgenomen activiteiten leidt niet tot wettelijke consequenties. Er hoeft geen nader onderzoek uitgevoerd te worden en er hoeft geen ontheffing van de verbodsbepalingen aangevraagd te worden om de voorgenomen activiteiten uit te mogen voeren in het kader van de Wnb.

Wettelijke consequenties in het kader van de Wnb:

- Geen

Overige soorten

Het plangebied behoort niet tot functioneel leefgebied van andere beschermde soorten. De voorgenomen activiteit heeft geen negatief effect op andere beschermde soorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk.

In onderstaande tabel worden de wettelijke consequenties per soortgroep beknopt samengevat:

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*	aandachtspunt
Grondgebonden zoogdieren; foerageergebied	Diverse soorten	Niet van toepassing; functie is niet beschermd	Geen
Grondgebonden zoogdieren; rust- en voortplantingslocaties	Diverse soorten	Niet van toepassing; vrijstelling i.v.m. ruimtelijke ontwikkeling of soorten zijn niet beschermd	Geen
Vogels; foerageergebied	Diverse soorten	Niet van toepassing; functie is niet beschermd	Geen
Vogels; bezette nesten (niet jaarrond beschermde nesten)	Diverse soorten	Art. 3.1 lid 1, art. 3.1 lid 2	Beplanting rooien buiten voortplantingsperiode
Vleermuizen; vaste rust- en verblijfplaatsen	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen
Vleermuizen; foerageergebied	Diverse soorten	Niet van toepassing; geringe aantasting	Geen
Vleermuizen; vliegroute	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen
Amfibieën; foerageergebied en (winter)rustplaatsen	Diverse soorten	Niet van toepassing; vrijstelling i.v.m. ruimtelijke ontwikkeling	Geen
Amfibieën; voortplantingsbiotoop	Niet aanwezige	Niet van toepassing	Geen
Overige soorten	Niet aanwezig	Niet van toepassing	Geen

Samenvatting wettelijke consequenties.

5.6 Historische gegevens

Van de onderzoeksgebieden zijn geen historische gegevens bekend.

5.7 Volledigheid van het onderzoek

Het onderzoek is volledig uitgevoerd met geschikte weersomstandigheden. Het volledige onderzoeksgebied is onderzocht.

6 Samenvatting en conclusies

De voorgenomen activiteit wordt gezien als 'ruimtelijke ontwikkeling'. Voor een aantal algemeen voorkomende en talrijke faunasoorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen 'doden, verwonden en het opzettelijk vernielen en weghalen van rust- en voortplantingslocaties' als gevolg van werkzaamheden die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd. Voor het doden, verwonden en het vernielen en wegnemen van vaste rust- en voortplantingsplaatsen van andere beschermde soorten is een ontheffing van de verbodsbepalingen vereist.

Het plangebied behoort vermoedelijk tot het functionele leefgebied van sommige vogel-, vleermuis-, amfibieën- en beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Deze soorten benutten het onderzoeksgebied hoofdzakelijk als foerageergebied, maar mogelijk bezetten sommige grondgebonden zoogdier- en amfibieënsoorten er een rust- en/of voortplantingslocatie en nestelen er vogels in de beplanting.

Van de vogelsoorten die in het plangebied nestelen zijn uitsluitend de bezette nesten beschermd, niet de oude nesten of de nestplaats. Werkzaamheden die leiden tot het verstoren/vernielen van vogelnesten dienen buiten de voortplantingsperiode van vogels uitgevoerd te worden.

Voor de grondgebonden zoogdier- en amfibieënsoorten die een rust- en/of voortplantingslocatie in het plangebied bezetten, geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen 'doden en verwonden' en het 'beschadigen en vernielen van rust- en voortplantingslocaties' (of zijn niet beschermd). De functie van het plangebied als foerageergebied voor de in het plangebied voorkomende grondgebonden zoogdier-, amfibieën- en vogelsoorten is niet beschermd. Vleermuizen foerageren in het plangebied, maar ze bezetten er geen verblijfplaats en ze benutten de lijnvormige structuren niet als een vliegrouete. Door uitvoering van de voorgenomen activiteiten wordt de functie als foerageergebied niet aangetast.

Het plangebied behoort niet tot het Natuurnetwerk Nederland. Vanwege de lokale invloedssfeer hebben de voorgenomen activiteiten geen effect op het Natuurnetwerk Nederland.

Conclusie

Mits bezette vogelnesten beschermd worden, dan leiden de voorgenomen activiteiten niet tot wettelijke consequenties in het kader soort- of gebiedsbescherming. Er worden alleen dieren verwond of gedood en er worden alleen rust- en/of voortplantingsplaatsen beschadigd en vernield van soorten waarvoor een vrijstelling geldt, omdat de werkzaamheden worden uitgevoerd in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling. Door uitvoering van de quickscan natuurwaardenonderzoek heeft initiatiefnemer voldaan aan de zorgplicht zoals vermeld in Art. 1.11 van de Wnb.

- Bijlagen:
 Bijlage 1. De natuurkalender
 Bijlage 2. Toelichting Wet natuurbescherming
 Bijlage 3. Fotobijlage
 Bijlage 4. Gebruikte bronnen

Bijlage 1 Natuurkalender

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
houtopstanden												
afzetten / hakhoutbeheer												
dunnen												
verwijderen opslag / exoot, nazorg												
heg afzetten												
knotten												
opsnoeien / opkronen												
hoogstam wintersnoei												
hoogstam zomersnoei												
bomen met winterslaapplaats vogels												
vleermuisbomen zomerverblijf												
vleermuisbomen paarplaats												
das												
hazelmuis struweel en hakhoutbeheer												
boomkikker struweel												
Grazige vegetaties												
maaieren vochtig/nat grasland												
maaieren droog schraalgrasland												
Wateren												
poel opschonen												
boomkikker wateren												
geelbuikvuurpad kleinschalig												
geelbuikvuurpad grootschalig												
Gebouwen m.b.t. vleermuizen												
zomerverblijf												
winterverblijf												

- Optimale periode voor werkzaamheden.
- Acceptabele periode voor werkzaamheden.
De werkzaamheden verrichten onder voorwaarden zoals beschreven in protocol.
- Geen werkzaamheden in deze periode.
Wanneer er wel gewerkt moet worden is een ontheffing verplicht.

Drie beschermingsregimes

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn (het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn) en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden. Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Alle vogels (ruim 700 soorten), zijn beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn zoals volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Tenslotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Soortenbescherming en het ‘nee, tenzij principe’

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Ook voor de andere soorten, die niet op grond van de Vogel- of Habitatrichtlijn maar vanuit nationaal oogpunt beschermd worden, geldt dat de verbodsbepalingen zien op het individu, maar of ontheffing verleend kan worden, wordt afgewogen tegen het effect van de ingreep op het populatieniveau van de soort.

Zorgplicht voor dieren en planten

Of dier- en plantensoorten nu wettelijk beschermd zijn of niet, iedereen moet voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. De wet erkent daarmee de intrinsieke waarde van in het wild levende soorten. De Memorie van Toelichting zegt het zo: “De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd”.

Vrijstelling regelgeving

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten. In (veel) gevallen kunt u gebruik maken van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod, die wordt vastgesteld voor een van te voren bepaalde categorie van gevallen. Er zijn verschillende vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Een bekende en reeds in de praktijk toegepaste vorm van vrijstelling is die van de gedragscode. In de Wet natuurbescherming zijn voor beschermde soorten ook andere vormen van vrijstelling geïntroduceerd, zoals door middel van een Programmatische Aanpak of via een provinciale verordening. Overigens is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling mogelijk.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening.

Gedragscodes die zijn opgesteld onder de Flora- en faunawet kunnen worden uitgebreid ten aanzien van soorten die op grond van de Wet natuurbescherming beschermd worden maar dat op grond van de Flora- en faunawet nog niet waren. Goedkeuring van een gedragscode op grond van de Flora- en faunawet blijft ook onder de Wet natuurbescherming geldig, voor de duur van de goedkeuring. Daarna dient de gedragscode voor goedkeuring getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming.

Welke soorten zijn beschermd?

De Wet natuurbescherming kent drie categorieën beschermde soorten:

1. Ten eerste worden alle van nature in Nederland in het wild levende vogels beschermd volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn.
2. Ten tweede worden soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn.
3. Tenslotte is er een beschermingsregime voor ‘andere soorten’ waaronder soorten vallen die vanuit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Vrijgestelde soorten

In afwijking van de verboden in artikel 3.10, eerste lid, van de Wet is het toegestaan de onderstaande soorten opzettelijk te doden, en te vangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat. De vrijstelling is van kracht wanneer de handeling verband houdt met de volgende activiteiten:

- de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- het bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Amfibiëen	bruine kikker	Rana temporaria
Amfibiëen	gewone pad	Bufo bufo
Amfibiëen	kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris
Amfibiëen	meerkikker	Pelophylax ridibundus
Amfibiëen	middelste groene kikker/bastaard kikker	Pelophylax kl. esculentus
Zoogdieren-landzoogdieren	aardmuis	Microtus agrestis
Zoogdieren-landzoogdieren	bosmuis	Apodemus sylvaticus
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergmuis	Micromys minutus
Zoogdieren-landzoogdieren	dwergspitsmuis	Sorex minutus
Zoogdieren-landzoogdieren	egel	Erinaceus europeus
Zoogdieren-landzoogdieren	gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
Zoogdieren-landzoogdieren	haas	Lepus europeus
Zoogdieren-landzoogdieren	huisspitsmuis	Crocidura russula
Zoogdieren-landzoogdieren	konijn	Oryctolagus cuniculus
Zoogdieren-landzoogdieren	ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus
Zoogdieren-landzoogdieren	ree	Capreolus capreolus
Zoogdieren-landzoogdieren	rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
Zoogdieren-landzoogdieren	tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus
Zoogdieren-landzoogdieren	veldmuis	Microtus arvalis
Zoogdieren-landzoogdieren	vos	Vulpes vulpes
Zoogdieren-landzoogdieren	woelrat	Arvicola terrestris

Lijst met soorten waarvoor een vrijstelling geldt in de Provincie Drenthe om ze opzettelijk te doden en/of te verwonden als gevolg van handelingen die in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling worden uitgevoerd.

Bijlage 3. Fotobijlage. Impressie van het plangebied en de directe omgeving.

Bijlage 4. Gebruikte bronnen

Internet:

Nationaal Natuurnetwerk:

Provincie Drenthe. <https://www.provincie.drenthe.nl/loket/kaartmateriaal/@76416/ecologische/>

Vleermuisprotocol:

Netwerk Groene bureaus. Vleermuisprotocol 2017. <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>

Vrijgestelde soorten in Drenthe

<https://www.regelink.net/kenniscentrum/beschermde-soorten-wet-natuurbescherming/provincie-drenthe/>

Ligging Natura2000-gebied

<https://calculator.aerius.nl/calculator/>

Publicaties:

Soortenstandaard poelkikker.

Schröder, R. 2017. Poelkikkeronderzoek N391 Drenthe 2017. Eigen uitgave Ecologisch Adviesbureau Schröder, Winterswijk.